

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

**ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ**

ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ

НАУКОВІ СТУДІЇ

ВИПУСК 14

МИКОЛАЇВ – 2015

Засновники видання:

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського Національної академії наук України

Видання засновано у 2008 р.

Свідоцтва про державну реєстрацію серія КВ № 14511-3482Р видано Міністерством юстиції України від 15.09.2008; серія КВ № 15567-4039ПР видано Міністерством юстиції України від 07.07.2009.

Збірник друкується як фахове видання, згідно з рекомендаціями ВАК (бюлетень № 1-05/2 від 10.03.2010)

Адреса редколегії:

вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003

Тел.: (0512) 76-55-99,
(050) 820-57-26,

факс: (0552) 46-51-94,
E-mail: avi@kma.mk.ua,
e.sinkevych@gmail.com

Головний редактор:

Сінкевич Євген Григорович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, директор науково-дослідного інституту «Полоністики» Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв).

Редакційна рада:

Клименко Леонід Павлович – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Беглиця Володимир Петрович – доктор наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Маврін Олександр Олександрович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України (м. Київ);

Смолінський Александер – доктор історичних наук (dr hab.), професор Інституту історії та архівознавства Університету імені Миколая Коперніка в Торуні (Польща);

Срогош Тадеуш – доктор історичних наук (dr hab.), професор, завідувач кафедри методології історії та історіографії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща).

Редакційна колегія:

Багмет Михайло Олександрович – доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, проректор з науково-педагогічної роботи та питань розвитку, завідувач кафедри державної політики та менеджменту Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Колісніченко Анатолій Іванович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Котляр Юрій Вадимович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Тригуб Петро Микитович – доктор історичних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Сінкевич Ірина Юрївна – заступник начальника відділу використання інформації документів Державного архіву Херсонської області – *відповідальний секретар редколегії наукового фахового збірника «Історичний архів. Наукові студії».*

Рекомендовано до друку:

рішенням вченої ради Чорноморського державного університету імені Петра Могили від 05.03.2015, протокол № 7

рішенням вченої ради Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України від 26.02.2015, протокол № 2

1 90

Історичний архів. Наукові студії : Збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – Вип. 14. – 228 с.

Збірник містить публікації історичних джерел, джерелознавчих та історіографічних досліджень, статей з актуальних проблем історії України та всесвітньої історії, міжнародних відносин, історії історичної науки, рецензії, повідомлення про наукові події та заходи.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська.

Редколегія публікує матеріали, не завжди поділяючи погляди їхніх авторів, зберігає стиль матеріалів, залишає за собою право скорочувати та редагувати тексти. Автор несе відповідальність за зміст статті, достовірність фактів, цитат, дат тощо. Друковані в інших виданнях матеріали до розгляду не приймаються. У разі передруку публікації посилання на «Історичний архів. Наукові студії» обов'язкове.

ISSN 2077-5709

© ЧДУ ім. Петра Могили, 2015

© Автори статей, 2015

ЗМІСТ

До 100-річчя доктора історичних наук, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька

ВІТЧИЗНЯНА ТА ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Бушин М. І. (Черкаси) Любов'ю Петра Тимофійовича була Україна!	10
Гонера Мажена (Ченстохова, Республіка Польща) Сімнадцятирічні знання про Чарторійських	13
Готра О. Б. (Ірпінь) Томський період діяльності академіка Миколи Кашенка.....	20
Громакова Н. Ю. (Ірпінь) Польський національний рух у Правобережній Україні: регіональна специфіка	27
Давидович С. Н. (Рівне) Конституційні засади організації органів державної влади в сучасній Україні	35
Каліщук О. М., Дяченко В. М. (Луцьк) Олександр Цинкаловський – видатний дослідник Волині та Волинського Полісся	41
Карпюк Я. І. (Миколаїв) Громадська діяльність Юрія Бойко-Блохіна в українському підпіллі в роки Другої світової війни	47
Коник О. О. (Херсон) Український патріот, думський депутат і російський «земгусар» Микола Біляшівський у 1906-1917 рр.	52
Котляр Ю. В. (Миколаїв) Брати Тури – керівники Баштанської республіки.....	61
Кривоконь О. Г. (Харків) Внесок О. А. Сошникова у розвиток вітчизняного тракторобудування.....	67
Крупка О. В. (Рівне) Присяга у суспільному житті та цивільно-правових відносинах Правобережної України у XVI – першій половині XVII ст.	72
Кучеренко А. А. (Миколаїв) Українське питання в діяльності Агенора Голуховського.....	80
Лаврут О. О. (Донецьк) Організація харчування учнів шкіл Донбасу в 60-70-ті роки XX ст.	86
Мітковська Т. С. (Миколаїв) Роль Миколаївської морської астрономічної обсерваторії у гідрографічних дослідженнях у Північному Причорномор'ї у першій половині XIX ст.	92
Райківський І. Я. (Івано-Франківськ) Уявлення громадських діячів підросійської України про Галичину останньої чверті XIX ст.	98
Рижєва Н. О. (Миколаїв) Вплив англійської суднобудівної школи на формування морської сили на Чорному морі в першій половині XIX ст.	106

Селіванова-Зеркаль І. О. (Миколаїв) З історії розвитку сільської кооперації в Польщі: тенденції 1990-2000-х років	113
Стройновський Анджей (Ченстохова, Республіка Польща) Російська влада і польське питання за часів Станіслава Августа	120
Цецик Я. П. (Рівне) Роль чорносотенного СРН в ускладненні міжнародних відносин на Волині у 1906-1914 рр.	128

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Земзюліна Н. І. (Черкаси), Вовчук Л. А. (Миколаїв) Тайсько-американські відносини у ХХІ ст.	137
Нащочин О. М. (Івано-Франківськ) ІІІ Річ Посполита на шляху до розбудови своєї «парасольки безпеки» (1989-1999).....	144

**ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРІОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ.
ІСТОРІЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ**

Білоконь А. О. (Миколаїв) Щоденники Йозефа Геббельса про німецько-японську угоду 1936 року	153
Зеркаль М. М. (Миколаїв) Перша світова війна і Україна: історіографія проблеми	158
Морозова О. С. (Миколаїв) Польський історик Омелян Вішка: діяльність щодо дослідження історії України	167
Павельчик-Дура Каміла (Лодзь, Республіка Польща) Листи Вацлава Стронського до Зої Хоруженко в фондах Державного архіву в Петркуві Трибунальському	173
Скрипчук В. П. (Харків) Соціальний портрет чекістів першої половини 1920-х років (на матеріалах Харківської ЧК – ДПУ).....	181
Смолінський Александр (Торунь, Республіка Польща) Відображення солдата російської армії в часи Першої світової війни в щоденниках, мемуарах і спогадах воїнів польських легіонів.....	188
Ткачук А. І. (Херсон) Особливості висвітлення постаті Богдана Хмельницького у сучасній польській та українській історіографії	200
Чернецька-Габерко Анна (Ченстохова, Республіка Польща) Король та історик. Інтеракціоністичний дискурс Міхала Бобжинського і Зигмунта Августа	210

РЕЦЕНЗІЇ І ПОВІДОМЛЕННЯ

Срогош Тадеуш (Ченстохова, Республіка Польща) Польський слід в історії Київського імператорського університету Св. Володимира: дослідження Ігнація Фонберга в царині хімії	220
---	-----

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СОДЕРЖАНИЕ

К 100-летию доктора исторических наук, академика НАН Украины, Героя Украины Петра Тимофеевича Тронько

ОТЕЧЕСТВЕННАЯ И ВСЕМИРНАЯ ИСТОРИЯ

Бушин М. И. (Черкассы) Любовью Петра Тимофеевича была Украина!	10
Гонера Мажена (Ченстохова, Республика Польша) Семнадцатилетние знания о Чарторийских	13
Готра Е. Б. (Ирпень) Томский период деятельности академика Николая Кашенко	20
Громакова Н. Ю. (Ирпень) Польское национальное движение в Правобережной Украине: региональная специфика	27
Давыдович С. Н. (Ровно) Конституционные принципы организации органов государственной власти в современной Украине	35
Калищук О., Дяченко В. (Луцк) Александр Цинкаловский – выдающийся исследователь Волыни и Волынского Полесья.....	41
Карпюк Я. И. (Николаев) Общественная деятельность Юрия Бойко-Блохина в украинском подполье в годы Второй мировой войны	47
Коньк А. А. (Херсон) Украинский патриот, думский депутат и российский «земгусар» Николай Биляшевский в 1906-1917 гг.	52
Котляр Ю. В. (Николаев) Братья Туры – руководители Баштанской республики	61
Кривоконь О. Г. (Харьков) Вклад О. А. Сошникова в развитие отечественного тракторостроения	67
Крупка О. В. (Ровно) Присяга в общественной жизни и гражданско-правовых отношениях Правобережной Украины в XVI – первой половине XVII века	72
Кучеренко А. А. (Николаев) Украинский вопрос в деятельности Агенора Голуховского.....	80
Лаврут О. А. (Донецк) Организация питания учеников школ Донбасса в 60-70-е годы XX в.	86
Митковская Т. С. (Николаев) Роль Николаевской морской астрономической обсерватории в гидрографических исследованиях в Северном Причерноморье в первой половине XIX в.	92
Райковский И. Я. (Ивано-Франковск) Представление общественных деятелей подросийской Украины о Галиции последней четверти XIX в.	98
Рыжева Н. А. (Николаев) Влияние английской судостроительной школы на формирование морской силы на Черном море в первой половине XIX в.	106

Селиванова-Зеркаль И. А. (Николаев) К истории развития сельскохозяйственной кооперации в Польше: тенденции 1990-2000-х годов	113
Стройновский Анджей (Ченстохова, Республика Польша) Российская власть и польский вопрос во времена Станислава Августа	120
Цецик Я. П. (Ровно) Роль черносотенного СРН в осложнении межнациональных отношений на Волыни в 1906-1914 гг.	128

ИСТОРИЯ МЕЖДУНАРОЖНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Земзюлина Н. И. (Черкассы), Вовчук Л. А. (Николаев) Тайско-американские отношения в XXI ст.	137
Нащочин О. Н. (Ивано-Франковск) III Речь Посполитая на пути к сооружению «зонта безопасности» (1989-1999 гг.)	144

***ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ. ИСТОРИОГРАФИЯ.
МЕТОДОЛОГИЯ. ИСТОРИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ НАУКИ***

Белоконь А. А. (Николаев) Дневники Йозефа Геббельса о немецко-японском соглашении 1936 года	153
Зеркаль Н. Н. (Николаев) Первая мировая война и Украина: историография проблемы	158
Морозова О. С. (Киев) Польский историк Омелян Вишка: деятельность по исследованию истории Украины	167
Павельчик-Дура К. (Лодзь, Республика Польша) Письма Вацлава Строньского к Зое Хоруженко в фонде Государственного архива в Пётркуве Трибунальском	173
Скрипчук В. П. (Харьков) Социальный портрет чекистов первой половины 1920-х годов (на материалах Харьковской ЧК – ДПУ)	181
Смолинский Александр (Торунь, Республика Польша) Изображение солдата российской армии времен Первой мировой войны в дневниках, мемуарах и воспоминаниях воинов польских легионов	188
Ткачук А. И. (Херсон) Особенности освещения личности Богдана Хмельницкого в современной польской и украинской историографии	200
Чернецька-Габерко Анна (Ченстохова, Республика Польша) Король и историк. Интеракционистический дискурс Михала Бобжинского и Зигмунта Августа	210

РЕЦЕНЗИИ И СООБЩЕНИЯ

Срогош Тадеуш (Ченстохова, Республика Польша) Польский след в истории Киевского императорского университета Св. Владимира: исследования Игнация Фонберга по вопросам химии	220
---	-----

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

CONTENTS

On the 100th anniversary of doctor of historical sciences,
Ukraine NAS academic, Hero of Ukraine
Peter Tymofijovych Tronko

DOMESTIC AND WORLD HISTORY

Bushin M. (Cherkassy) Peter Timofeevich was fall in love with Ukraine!	10
Gonera Marzena (Czestochowa, Poland) The knowledge about Czartoryski's family	13
Gotra E. (Irpen) Nikolai Kashenko's activity Tomskii period of academician	20
Gromakova N. (Irpen) The Polish National Movement on the Right-Bank Ukraine: the regional peculiarity	27
Davydovych S. N. (Rovno) Constitutional principles of the government authorities reform in modern Ukraine	35
Kalischuk O., Dyachenko V. (Lutsk) Alexander Tsynkalovskyy – the outstanding researcher of Volyn and Volyn Polesia	41
Karpiuk Y. (Mykolaiv) Social activities Yurii Boiko-Blokhin in Ukrainian underground during the Second World War.....	47
Konyk O. (Kherson) The Ukrainian patriot, the дума deputy and the Russian «zemhussar» Mykola Bilyashivsky in 1906-1917	52
Kotlyar Yu. (Mykolaiv) Brothers Tur are the leaders of Bashtanska's republic.....	61
Krivokon O. (Kharkov) About Alexander Soshnykov a leading designer	67
Krupka O. (Rivne) Oath in public life and civil law relations Right-Bank Ukraine in the XVI-XVII century the first half.....	72
Kucherenko A. (Mykolaiv) Ukrainian issues in Agenor Goluchowski's activity.....	80
Lavrut O. (Donetsk) Catering pupils Donbass 60-70 years of the XX century.....	86
Mitkovska T. (Mykolaiv) Role of the Mykolaiv naval astronomical observatory in hydrographic researches in the Northern Black Sea coast in the first half of XIX century	92
Raikivskiy I. (Ivano-Frankivsk) The concept of public figures of the to Russia belonging part of Ukraine about Galicia in last quarter of the nineteenth century	98
Ryzheva N. (Mykolaiv) The influence on the shipbuilding and sea power formation in the Black Sea during the first half of the XIX-th century	106

Selivanova-Zerkal I. (Mykolaiv) On the history of the development of agricultural cooperatives in Poland: trends 1990-2000-ies	113
Stroinovski A. (Czestochowa, Poland) Russian government and the polish question in times of Stanislaw August	120
Tsetsic Ya. (Rivne) Role reactionary force NRF in international relations complications in Volyn in 1906-1914.....	128

HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS

Zemzulina N. (Cherkasy), Vovchuk L. (Mykolaiv) Thai-American relations in the XXI century	137
Nashchochyn O. (Ivano-Frankivsk) III Rich Pospolyta on the way to building up «the umbrella of safety» (in the years 1989-1999)	144

***SOURCE STUDY. HISTORIOGRAPHY. METHODOLOGY.
HISTORY OF HISTORICAL SCIENCE***

Bilokon A. (Mykolaiv) Joseph Goebbels diaries as a source on german-japanese agreement (1936)	153
Zerkal M. (Mykolaiv) World War i and Ukraine: historiography problem	158
Morozova O. (Kyiv) Polish historian Emilian Vishka: research activity towards history of Ukraine.....	167
Pavelchik-Dura K. (Lodz, Poland) Letters Vaclav Stronskogo to Zoe Xoruzhenko in the state archives in Piotrkow Trybunalski.....	173
Skripchuk V. (Kharkov) Social portrait of the chekists of the first half of the 1920s (Material on the Kharkov CHEKA – GPU).....	181
Smolinsky A. (Torun, Poland) The image of a soldier of the Russian army during the First World War diaries, memoirs and recollections of soldiers of the polish legions	188
Tkachuk A. (Kherson) Features of mumption of the ideuity of Bohdan Khmelnytsky in a modern polish and Ukrainian historiography	200
Charnecka-Haberko A. (Czestochowa, Poland) The king and the historian. Interactionist discourse of Michał Bobrzyński and Sigismund Augustus	210

REVIEWS AND REPORTS

Srogosh T. (Czestochowa, Poland) Polish mark in the history of Kiev Imperial University of St. Vladimir: Ignacy Fonberga research on chemistry	220
---	-----

INFORMATION ABOUT AUTHORS